

Povery v našom živote (Andrea Korečková, Tušice, 31. mája 2025)

Povery sú neoddeliteľnou súčasťou ľudskej kultúry a myslenia, často vychádzajú zo strachu z neznámeho a snahy ovplyvniť svoj osud. Ich vznik a pretrvávajúce sú úzko späté s našou potrebou hľadať kontrolu nad životom, ktorý je plný neistoty.

Prečo veríme poverám?

Od nepamäti ľudia verili, že určité gestá, predmety či rituály majú schopnosť odvrátiť nešťastie. Červená stužka na zápästí ako ochrana pred démonmi, klopanie na drevo, aby sme „nezakríkli“ šťastie, či obava z čiernej mačky, ktorá má prinášať nešťastie, všetko sú to symboly toho, že človek túži po ochrane a istote. Niektoré povery sú založené na numerológii. Napríklad piatok trinásteho je v mnohých kultúrach považovaný za nešťastný deň, pretože číslo 13 je spojené s nepokojom a chaosom. Naopak, trojité plútie môže byť vnímané ako spôsob, ako sa zbaviť zlých energií.

Podľa numerológov čísla neovládajú naše osudy, ale poskytujú systém, pomocou ktorého môžeme nachádzať odpovede na otázky života. Niektorí ľudia preto radšej hľadajú kontrolu nad svojím osudom cez numerológiu než cez vieru v Boha.

Strach ako hnací motor poverčivosti

Strach je prirodzená ľudská emócia, ktorá nás chráni pred nebezpečenstvom. No často nás tiež brzdí v rozhodovaní a spôsobuje zbytočné utrpenie. Snažíme sa vyhnúť bolesti, ponížovaniu či finančným ťažkostiam, a preto si vytvárame systémy, ktoré nám dávajú pocit bezpečia.

Apoštol Pavol sa v prvom storočí zaoberal podobnými otázkami a v Liste Rimanom (Rim 8,35) sa pýta: „Čo by nás mohlo odlúčiť od Krista a jeho lásky? Utrpenie alebo strach? Prenasledovanie? Hlad? Bieda? Nebezpečenstvo alebo sama smrť?“ Je zaujímavé, že na prvé miesto kladie utrpenie a strach.

Čo ak tým „temným údolím“ vo svojom živote musíme prejsť? Existuje cesta, ktorá nám umožní prekonať strach bez toho, aby sme sa spoliehali na povery?

Povery teda vypovedajú veľa o ľudskej psychológii. Nie sú len súborom nezmyselných rituálov. Sú odrazom našej túžby po stabilite, bezpečí a kontrole nad vlastným životom.

- **nosenie čierneho oblečenia** ako výraz smútku (podmienka nosenia **rok**)
- do hrobu kladieme **peniaze, Bibliu, spevník, obľúbené šaty**
- emotívny **plač** pozostalých
- výročné **modlitby za mŕtvych** na zachovanie pamiatky
- nosenie **kvetov** na hroby

Magické rituály v starovekom Grécku

Pohanské tradície a povery často pramenia z túžby človeka ovplyvniť božstvá a dosiahnuť určitý výsledok. Tento princíp „byť ako boh“ sa prejavuje najmä v magických rituáloch, kde človek manipuluje nadprirodzenými silami prostredníctvom obetí, formuliek a vzývania božstiev.

V antike sa verilo, že božstvá možno presvedčiť alebo prinútiť, aby splnili žiadosti. Tento proces pozostával z niekoľkých krokov:

- 1) Prinesenie obete – mohlo ísť o zviera, úrodu, peniaze alebo iné dary.
- 2) Recitovanie magických formuliek – jednou z nich bola aski kataski kataski aasian endasian, známa ako Efesia grammata. Táto formulka mohla byť recitovaná aj v Efeze počas Pavlovho pobytu. (Aj dnes máme podobné frázy, ktoré používame bez hlbšieho zamyslenia, napríklad abrakadabra v slovenskom jazyku.)
- 3) Vzývanie božstva – meno boha bolo vyslovované s dôrazom a rozkazovacím tónom, čím sa mal dosiahnuť požadovaný výsledok.

Moc mena v náboženstve

Vzývanie božstva a vyslovenie jeho mena malo v starovekých náboženstvách veľký význam. V Biblii je známa situácia, keď Mojžiš kladie otázku Bohu: „A keď sa ma spýtajú, aké je jeho meno, čo im mám povedať?“ (Exodus 3,14). Odpoveďou je „Ja Som, Ktorý Som“, čo naznačuje, že Boh nie je objektom manipulácie ani vyjednávania.

Rozdiel medzi vierou a manipuláciou

Pohanské praktiky sa často sústreďujú na kontrolu nad božstvami – vyjednávanie, obety či magické rituály. Naopak, biblická viera zdôrazňuje dôveru v Boha bez manipulácie, kde človek prijíma jeho vôľu namiesto toho, aby sa snažil „vyjednávať“ svoj osud.

Pohanské tradície a magické rituály často vychádzajú z túžby človeka manipulovať božstvami, vyjednávať s nimi a dosiahnuť vlastný cieľ. Takýto prístup k viere sa líši od kresťanstva, ktoré zdôrazňuje dôveru v Boha a odovzdanie sa jeho vôli.

Magická manipulácia božstvami

Leidenský papyrus (cxxii) opisuje, ako sa pohania obracali na Hermesa, posla bohov, slovami: „Poznám ťa, viem, kto si a odkiaľ pochádzaš“ (Prumm, 372). Privolané božstvo dostávalo príkazy, po ktorých nasledovalo jeho prepustenie a ochrana človeka pomocou amuletov, červených šnúrok či ochranných náramkov. Otázkou je: prečo kresťania nosia červené šnúry? Chcú sa chrániť pred svojím Pánom? Alebo veria okrem Trojjediného Boha aj v pohanské sily, pred ktorými

sa potrebujú brániť? Pohanské tradície sa snažia zabezpečiť, aby božstvo konalo v prospech človeka, pretože bohovia sú podľa nich nevyspytateľní.

Zmysel ľudského života: kontrola alebo dôvera?

Túžba mať život pod kontrolou a zabezpečiť si priazeň bohov je základom mnohých poverčivých praktík. Kresťanstvo však prinieslo radikálnu zmenu – prijatie utrpenia ako súčasti života. Apoštol Pavol sám upozorňuje na márnosť života, ak by neexistovalo niečo viac než len utrpenie: „Uži si života dnes, zajtra tu nemusíš byť!“ (1Kor 15,32).

Na rozdiel od pohanských filozofií kresťanstvo nepopiera utrpenie, ale mu dáva zmysel. Pán slávy sa stáva Pánom utrpenia. Evanjelista Lukáš píše: „Kto chce ísť za mnou, nech prestane myslieť na seba, deň čo deň nech nesie svoj kríž a nasleduje ma.“ (Lk 9,23,34).

Rozdiel medzi pohanskou manipuláciou a kresťanskou dôverou

Leidenský papyrus zaznamenáva formulácie používané pri vzývaní božstiev, pričom dochádza k výraznému posunu v kresťanskej tradícii. Kým pohania sa snažili donútiť božstvo konať, kresťanstvo predstavuje Božieho Syna ako strážcu a vládcu, ktorý pozná trápenie svojho ľudu a povzbudzuje ho k vytrvalosti.

Zjavenie Jána zachytáva tento obraz slovami: „Poznám tvoje úsilie a trepezlivosť.“ (Zj 2,2) „Viem, kde bývaš, tam kde je trón Satana.“ (Zj 2,13). Kresťania sú preto vyzývaní odmietať povery a namiesto toho sa sústrediť na duchovný rast: „Svetácke a babské bájky odmietaj, ale cvič sa v pobožnosti.“ (1Tim 4,7).

Tento pohľad na vieru nás vedie k zásadnej otázke: chceme život ovládať alebo mu dôverovať?

Cesta von: Odvrátenie sa od mágie k evanjeliu

Úryvok zo Skutkov apoštolov (Sk 19,19–20) opisuje silný moment obrátenia v Efeze. Mnohí, ktorí sa zaoberali čiernou mágiou, sa rozhodli verejne spáliť svoje knihy ako znak odvrátenia sa od okultizmu a prijatia evanjelia Ježiša Krista.

Efez bol známy svojimi kúzлами, amuletmi a talizmanmi, ktoré boli spojené s uctievaním bohyne Artemidy. Táto panenská bohyňa bola vnímaná ako matka a živiteľka národov, a mnohí sa snažili nadviazať kontakt s ňou za účelom zachovania života a vyhnutia sa smrti.

Spálenie kníh malo hlboký význam:

- 1) Zbavenie sa pokušenia – aby neboli vystavení túžbe vrátiť sa k starým praktikám.

- 2) Prevencia pred šírením mágie – uloženie kníh do políc by mohlo lákať ďalších záujemcov.
- 3) Vyjadrenie priorít – spálené knihy mali hodnotu 50 000 strieborných, ale obrátení ľudia ich odmietli v prospech evanjelia.
- 4) Verejné potvrdenie viery – spálenie prebehlo spoločne, čím vyjadrili svoje vnútorné presvedčenie a zmenu myslenia.

Čo máme robiť ako kresťania?

Je dôležité uvedomiť si, že rôzne učenia ponúkajú rýchle odpovede, často sprevádzané predmetmi, ktoré pôsobia presvedčivejšie než samotná kresťanská modlitba.

Niektorí ľudia sa obracajú na alternatívne duchovné praktiky, pretože túžia po láske, spoločenstve, porozumení a prijatí. Žiaľ, často sa cítia sklamaní z cirkvi, pretože im chýba skutočná láska a úprimné spoločenstvo veriacich.

Kresťania sú pozvaní: učiť sa prijímať Božiu vôľu a počúvať Boží hlas, prekonávať strach s pomocou Krista, nachádzať nádej v evanjeliu, ktoré ponúka riešenie smútku a utrpenia, šíriť posolstvo misie a poskytovať skutočné spoločenstvo.

Písmo sväté: Živé slovo Boha

Biblia je Božím spôsobom komunikácie – živým a verným slovom, ktoré dáva človeku orientáciu v živote. Každý kresťan by si mal uvedomiť, že je chodiacim svedkom Ježiša Krista a reprezentantom Božej prítomnosti vo svete.